

Krúdy Gyula és a havasi kürt

F O L Y Ó I R A T

KÁKONYI PÉTER

A ruszinok *Krúdy Gyula* műveiben címmel ír ismertetőt a Kisebbségkutatás című lap legújabb számában *Zoltán András*. Ismerteti Krúdy ruszintárgyú, Havasi kürt című munkájának hányatott sorsát, amely a közelmúltban Ungváron is megjelenhetett végre, *Igor Kercsa* fordításában. Krúdy ezt a munkáját, amelynek alcíme: Ruszin-Krajna kistükre, eredetileg Ungváron kívánta közreadni 1919-ben, ám a hangulatos könyvecske Budapesten jelent meg.

A havasi kürt a Kárpátok vonulatai közt szétszórtan élő ruszinság jelképe. Krúdy Gyula, főként ifjúkori hányattatásai során jól megismerte ezt a jobb sorsra érdemes népet. Íróink közül nála jobban tán csak *Czóbel Minka* ismerte a ruszinokat, aki regényt írt A két arany hajszál címmel legendás alakjukról, *Oleksza Dovbus* szabadsághőséről.

A ruszinokat a tovatűnt évszázadok során hol ruténeknek, hol magyar oroszoknak, hol kárpátukránoknak, hol meg kisoroszoknak mondták. Történelmi szerephez a Rákóczi-szabadságharc kezdeti szakaszában jutottak – ők voltak a feje-

delem első katonái. Ám akárhogyan történt tény: eleink keveset törődtek ezzel a velünk élő nációval.

Igor Kercsa Krúdy-művét ma is aktuálisnak tartja. Ismerteti a ruszinokról élő sztereotípiákat. Jó tulajdonságaik szerint: a becsületesség, a béketűrés, a szelídség meg a vallásosság, a szerénység és a törvénytisztelet. Negatív vonásaik viszont: a maradiság meg a részegeség, a babonára való hajlam, a tudatlanság, a rendetlenség, a kéthalkézesség. A fordító különösen Krúdy néprajzi tárgyú leírásait tartja nemcsak hangulatosnak, hanem pótolhatatlan értékűnek is, hiszen az író bemutatta viseletek, hiedelmek, ünnepi szokások és egyéb tradicionális motívumok mára jórészt elvesztek. Az sem érdektelen, ahogy Krúdy a szomszédos népekről alkotott ruszin sztereotípiákat mutatja be: számukra a magyar a jó gazda, a zsidó pedig a művelt, talpraesett ember mintaképe.

Kercsa végül felteszi és meg is válaszolja a kérdést: vajon a ruszinok miért nem olvashatták eddig anyanyelvükön Krúdy becses munkáját. Nyilván azért, amiért például a szlovákok is gyanakvással szemlélték *Mikszáth* „tót tárgyú” műveit, magyarosítási tendenciákat szimatolva a sorok között.